

Олег В. Мороз, Володимир М. Семцов, Галина С. Кукель
**МОДЕЛЬ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ
НА СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЯХ УКРАЇНИ**

У статті проаналізовано проблеми функціонування й динаміки реформування публічного адміністрування та територіальної організації влади в контексті фінансової децентралізації, утвердження фінансової самостійності місцевого і регіонального самоврядування з метою забезпечення його ефективності в Україні. Розглянуто проблеми створення та наукового обґрунтування моделі децентралізації в її фінансових аспектах (формуванні місцевих бюджетів та бюджетних витрат) стосовно сільських громад Вінницької області.

Ключові слова: децентралізація; модель управління; орган влади; сільська громада; бюджет.

Рис. 2. Табл. 2. Літ. 20.

Олег В. Мороз, Владимир М. Семцов, Галина С. Кукель
**МОДЕЛЬ ФИНАНСОВОЙ ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИИ
НА СЕЛЬСКИХ ТЕРРИТОРИЯХ УКРАИНЫ**

В статье проанализированы проблемы функционирования и динамики реформирования публичного администрирования, а также территориальной организации власти в контексте финансовой децентрализации, утверждение финансовой самостоятельности местного и регионального самоуправления с целью обеспечения его эффективности в Украине. Рассмотрены проблемы создания и научного обоснования модели децентрализации в ее финансовых аспектах (формировании местных бюджетов и бюджетных расходов) в отношении сельских общин Винницкой области.

Ключевые слова: децентрализация; модель управления; орган власти; сельская община; бюджет.

Oleg V. Moroz¹, Volodymyr M. Semtsov², Galyna S. Kukel³
**FINANCIAL DECENTRALIZATION MODEL
FOR RURAL TERRITORIES IN UKRAINE**

The article analyzes the problems of functioning and dynamics of public administration reform along with territorial organization of power in the context of financial decentralization and the establishment of financial autonomy of local and regional self-government with the view to ensure its efficiency in Ukraine. The authors also ground the decentralization model in its financial aspects (the formation of local budgets and budget expenditure) for rural communities in Vinnytsia region.

Keywords: decentralization; governance model; public authority; rural community; budget.

JEL classification: A13; C53.

Постановка проблеми. Концепт децентралізації в Україні ідеологічно сформувався впродовж останніх двох років після активізації намірів інтегруватися до ЄС. Найчастіше дана теза проголошується як одна з необхідних передумов такої інтеграції. Тому посилена увага до цього питання в українському соціумі та політикумі представляється об'єктивною.

Окремим, проте не менш важливим питанням у цьому контексті є намір до посилення фінансової децентралізації [6; 16], яка являє собою економічний

¹ National Technical University, Vinnytsia, Ukraine.

² Vinnytsia Institute of Economics of Ternopil National Economic University, Ukraine.

³ Vinnytsia National Agrarian University, Ukraine.

фундамент загального процесу. Впродовж тривалого періоду в Україні здійснюються заходи, які декларовано на рівні урядових кіл як елементи такої децентралізації, наприклад, як додаткові стимули розвитку місцевих бюджетів [15]. Так, у 2015 р., відповідно до Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» від 28.12.2014 № 71-VIII [1] місцеві бюджети отримали додаткові доходи. При цьому влада систематично звітує про позитивні зміни у фінансовому стані місцевих бюджетів. Водночас процес має невиправдано низьке наукове висвітлення та аргументацію. Здебільшого мова йде про емоційно-політичні аспекти, зрозумілі загалом для суспільства, але які не мають належного економічного обґрунтування і про які явно недостатньо інформації. Безперечно, сам процес розподілу фінансових ресурсів як соціально-економічна проблема управління конфліктами інтересів не є принципово новим явищем, він активно досліджувався такими зарубіжними вченими-економістами: Дж. Бьюкененом [2], Е. Даунсом [18], П. Мілгромом [9], М. Олсоном [20], Ж.-Ж. Лаффоном [19], А. Хіллманом [17] та ін. Проте зазначений спектр питань представляється актуальним, як на даний час, так і у найближчій перспективі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Незважаючи на актуальність, цей напрям досліджень є мало вивченим. Здебільшого вивчаються проблеми міських бюджетів сільських територій, стан яких традиційно визначено як переважно депресивний, що є значно гіршим по країні в цілому та який не відповідає практично жодним вимогам у порівнянні з аналогічними суб'єктами в країнах ЄС. Так, лише за 2015 р. питанням незадовільного соціально-економічного стану українських сільських громад та проблемам їх розвитку було присвячено достатньо ґрунтовні дослідження [4; 5; 8; 12].

Натомість питання безпосередньо фінансових аспектів децентралізації з орієнтацією на вирішення нагальних проблем сільських громад досліджувалися лише в обмеженій кількості наукових праць [3; 7; 13; 14].

У будь-якому разі наукове обґрунтування прийнятної моделі децентралізації в такому контексті залишається скоріше фрагментарним, що підвищує актуальність відповідних дослідницьких проектів.

Мета досліджень полягає у здійсненні опису окремих елементів процесів фінансової децентралізації на прикладі реального об'єкта (репрезентативної сільської громади Вінницької області) з визначенням та оцінюванням реально досягнутого ефекту.

Основні результати досліджень. Автори статті поділяють думку про необхідність децентралізації в Україні. Однак очевидно, що в будь-якій моделі реформ процес змін повинен мати чітку аргументацію щодо причин проведення, запланованого результату та обсягу витрат на проведення. Іншими словами, соціум повинен мати чітке уявлення про причини та ризики реформи. Априорі децентралізація (в нашому випадку розглядається її варіація по відношенню до сільських громад) повинна передбачати передачу окремих функцій до місцевих влад із відповідним принципом формування місцевих бюджетів. Зрозуміло також, що принцип «більше прав та грошей» означатиме більшу відповідальність та компетентність, а також вищі витрати.

У зв'язку з тим, що найкраще процеси проглядаються на найнижчому рівні, тобто на рівні сільських територій, цілком логічним є аналіз фінансової децентралізації на рівні конкретної сільської громади, яка має чіткі характеристики населення, суб'єктів економічної діяльності, особливості інституційного середовища тощо. Саме такий аналіз дозволить оцінити, наскільки заходи та дії влади є ефективними.

Таким чином, для аналізу ефективності проведення фінансової політики децентралізації було обрано с. Заболотне Крижопільського району Вінницької області. Станом на 01.01.2015 на території Заболотненської сільської ради проживало близько 1200 осіб, площа населеного пункту складала 239,5 га. Матеріали органів оперативного управління бюджетними коштами надали можливість ознайомитися з основними видами надходжень по с. Заболотне у 2010 р. та 2015 р. (табл. 1–2). Впродовж зазначеного часу відбулася зміна статей надходжень до бюджету, що видно з табл. 1–2.

Таблиця 1. Надходження до місцевого бюджету с. Заболотне Крижопільського району Вінницької області у 2010 р.*,
авторські розрахунки

Вид надходження	Сума, грн	%
Адміністративні штрафи у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху	5135,9	1,39
Єдиний податок на підприємницьку діяльність з фізичних осіб	4686,6	1,26
Фіксований податок на доходи фізичних осіб від підприємницької діяльності	31,5	0,01
Плата за придбання торгового патенту на здійснення роздрібною торгівлі, сплачена фізичними особами	640	0,17
Плата за придбання торгового патенту на здійснення роздрібною торгівлі, сплачена юридичними особами	200	0,05
Фіксований сільськогосподарський податок	4148,7	1,12
Державне мито, що сплачується за місцем розгляду та оформлення документів, у т.ч. за оформлення документів на спадщину і дарування	191	0,05
Державне мито, пов'язане з видачею та оформленням закордонних паспортів (посвідок) та паспортів громадян України	58,7	0,02
Адміністративні штрафи та інші санкції	102	0,03
Дотації вирівнювання, що одержуються з районних та міських (міст Києва і Севастополя, міст республіканського і обласного значення) бюджетів	156845	42,33
Податок з доходів найманих працівників	165557,3	44,68
Земельний податок з юридичних осіб	74,5	0,02
Орендна плата з юридичних осіб	12266,3	3,31
Земельний податок з фізичних осіб	2614,4	0,71
Орендна плата з фізичних осіб	4490,1	1,21
Комунальний податок	51,9	0,01
Ринковий збір	748	0,20
Податок з доходів фізичних осіб від отриманого платником доходу внаслідок прийняття ним у спадщину майна, коштів, майнових чи немайнових прав	413,1	0,11
Інші збори за забруднення навколишнього природного середовища до Фонду охорони навколишнього природного середовища	1029	0,28

Закінчення табл. 1

Вид надходження	Сума, грн	%
Надходження від сплати збору за забруднення навколишнього природного середовища фізичними особами	12	0,003
Податок з власників наземних транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів (юридичних осіб)	4796,1	1,29
Податок власників наземних транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів (з громадян)	5873,7	1,59
Цільові фонди, утворені Верховною Радою Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування та місцевими органами виконавчої влади	550	0,15
Всього	370515,7	100,00

* період з 01.01.2010 по 01.09.2010.

Насамперед слід зазначити, що за 5 років доходи зросли в 3,5 рази, з 370,5 тис. грн до 1306 тис. грн. Разом з тим, з врахуванням валютних коливань за цей період збільшення бюджетних надходжень у доларовому еквіваленті є менш значним – лише в 1,3 рази. Вражає незначний (50–60 тис. євро на рік) розмір бюджету як для достатньо великого і розвинутого населеного пункту у порівнянні з ЄС. За мірками ЄС цих коштів не вистачить навіть на заробітну плату працівників муніципальної влади.

З іншого боку, вражає незначна роль переважної більшості видів бюджетних надходжень. Так, на 2010 р. таких видів надходжень було 20, тоді як 2015 р. – 23. При цьому статей, на які припало менше 1% надходжень, було відповідно 14 (або 60%) у 2010 р. та 11 (або 55%) у 2015 р. На ті джерела, що становили 1–5% надходжень і у 2010 р. і у 2015 р., припадало 7 статей. Таким чином, понад 90% статей бюджетних надходжень є лише декларативними для сільських громад. Тому ніяких принципів змін у сутності джерел надходжень до бюджету не відбулося. Як бачимо з табл. 1–2, і у 2010 р., і у 2015 р. основна частка доходів формувалася за рахунок міжбюджетних трансфертів та податку з доходів найманих працівників (за систематизацією 2010 р.). У 2015 р. податок з доходів найманих працівників отримав назву податку на доходи фізичних осіб, що сплачується податковими агентами, з доходів платника податку у вигляді заробітної плати.

Не потрібно бути експертом для того, щоб прогнозувати, що такі види надходжень, як «надходження від викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення» чи «плата за ліцензії на право роздрібною торгівлі алкогольними напоями та тютюновими виробами» чи інші аналогічного змісту ніколи не будуть суттєвими в реаліях пересічного українського села. Як можна пояснити, що доходи села лише менш ніж на 2% формуються за рахунок земельного податку? Як можна пояснити, що такий вид доходу, як «єдиний податок з сільськогосподарських товаровиробників», забезпечує менше 3% надходжень? Адже в переважній більшості випадків земля – це єдиний реальний актив української сільської громади на даний час. За жодної політичної аргументації така модель формування сільських місцевих бюджетів не забезпечить істотних змін.

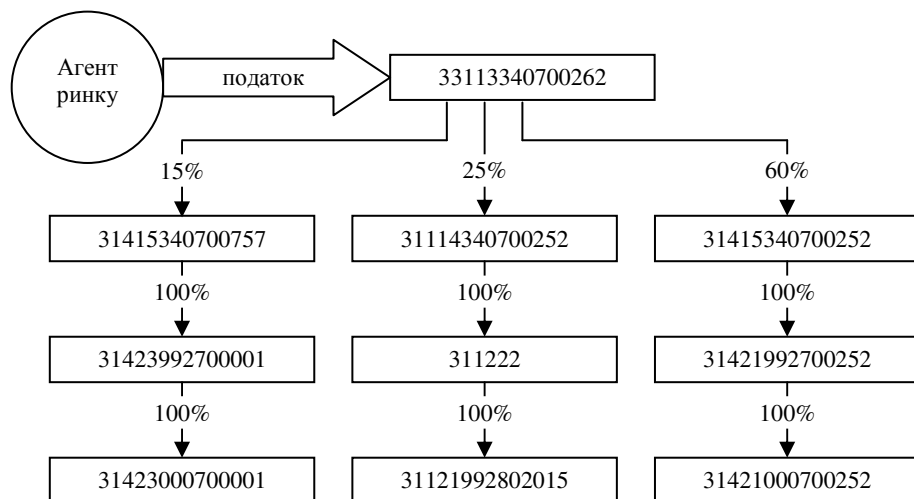
Таблиця 2. Надходження до місцевого бюджету с. Заболотне Крижопільського району Вінницької області у 2015 р.*, авторські розрахунки

Вид надходження	Сума, грн	%
Надходження від викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення	649,22	0,05
Податок на доходи фізичних осіб, що сплачується податковими агентами, з доходів платника податку інших ніж заробітна плата	43025,72	3,29
Податок на доходи фізичних осіб, що сплачується податковими агентами, з доходів платника податку у вигляді заробітної плати	784644,92	60,08
Податок на доходи фізичних осіб, що сплачується фізичними особами за результатами річного декларування	8106,14	0,62
Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів (крім рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів в частині деревини, заготовленої в порядку рубок головного користування)	3604,00	0,28
Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, сплачений юридичними особами, які є власниками об'єктів нежитлової нерухомості	656,34	0,05
Акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів	2896,54	0,22
Єдиний податок із сільськогосподарських товаровиробників, в яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75%	35920,92	2,75
Державне мито, що сплачується за місцем розгляду та оформлення документів, у т.ч. за оформлення документів на спадщину і дарування	632,45	0,05
Адміністративні штрафи та інші санкції	748,00	0,06
Інші субвенції (бюджети: міст районного значення, сіл, селищ або їх об'єднань)	193050,00	14,78
Єдиний податок з фізичних осіб	28498,44	2,18
Субвенція з інших бюджетів на виконання інвестиційних проектів (бюджети: міст районного значення, сіл селищ або їх об'єднань)	50000,00	3,83
Інші субвенції (бюджети: міст районного значення, сіл, селищ або їх об'єднань)	50000,00	3,83
Земельний податок з юридичних осіб	14930,18	1,14
Орендна плата з юридичних осіб	72796,24	5,57
Земельний податок з фізичних осіб	6411,21	0,49
Орендна плата з фізичних осіб	3799,57	0,29
Плата за ліцензії на право роздрібною торгівлю алкогольними напоями та тютюновими виробами	1125,00	0,09
Надходження від орендної плати за користування цілісним майновим комплексом та іншим майном, що перебуває в комунальній власності (району у місті, міста районного значення, села, селища або їх об'єднань)	4520,00	0,35
Всього	1306014,89	100

* період з 01.01.2015 по 07.08.2015.

Варто відзначити, що у 2015 р. до місцевих бюджетів зараховується основна частина надходжень (до 80%) у вигляді екологічного податку. Проте в нашому випадку це є неактуальним, оскільки на території с. Заболотне немає серйозних промислових об'єктів, які б сплачували такий податок. Водночас,

надходження від викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення навіть за бюджетними звітами становили у 2015 р. лише 0,05% від загальної суми надходжень, що не може вплинути на соціально-економічний розвиток села.

Примітки: 33113340700262 – розподільчий рахунок, на який сплачується податок на доходи фізичних осіб, що сплачується податковими агентами, із доходів платника податку у вигляді заробітної плати; 31415340700757 – обласний рахунок загального фонду місцевого бюджету; 31114340700252 – рахунок Крижопільського району; 31415340700252 – рахунок загального фонду місцевого бюджету Крижопільського району; 31423992700001 – обласний «котловий» рахунок, на якому акумулюються кошти загального фонду місцевого бюджету; 311222 – «котловий» рахунок загального фонду Державного бюджету України; 31421992700252 – «котловий» рахунок загального фонду місцевого бюджету Крижопільського району; 31423000700001 – обласний «котловий» рахунок, на якому акумулюється загальний фонд місцевого бюджету; 31121992802015 – рахунок Державної казначейської служби України; 31421000700252 – основний «котловий» рахунок загального фонду місцевого бюджету Крижопільського району.

Рис. 1. Схема розподілу податку на доходи фізичних осіб, що сплачується податковими агентами, з доходів платника податку у вигляді заробітної плати (на прикладі с. Заболотне Крижопільського району Вінницької області) у 2015 р., авторська розробка

Натомість реальна «децентралізація» має менш відомі для соціуму аспекти. Перш за все, необхідно відзначити, що влада суттєво змінила механізм зарахування коштів до місцевого бюджету: якщо у 2010 р. місцевий бюджет с. Заболотне отримував 25% від сум, які сплачувалися агентами ринку у вигляді податку з доходів найманих працівників (рис. 1), то у 2015 р. кошти, що сплачувалися податковими агентами у вигляді податку на доходи фізичних осіб із доходів платника податку у вигляді заробітної плати на розподільчі рахунки сільської ради, лише відображаються у звітності, а фактично – оминають бюджет села. Так, можемо побачити (рис. 1), що нині кошти агентів ринку сплачуються на розподільчий рахунок сільської ради, проте вони не зараховуються

безпосередньо на основний, «котловий» рахунок сільської ради. Тобто, сільська рада позбавлена можливості розпоряджатися цими коштами. Більш того, на сьогодні основна частка цього податку (60%) відходить на районний рівень. Таким чином, ситуація по цьому, одному з основних видів надходжень, не лише не покращилася, але й погіршилася, оскільки у 2010 р. ця сільська рада мала можливість отримувати 25% цього виду надходження (рис. 2).

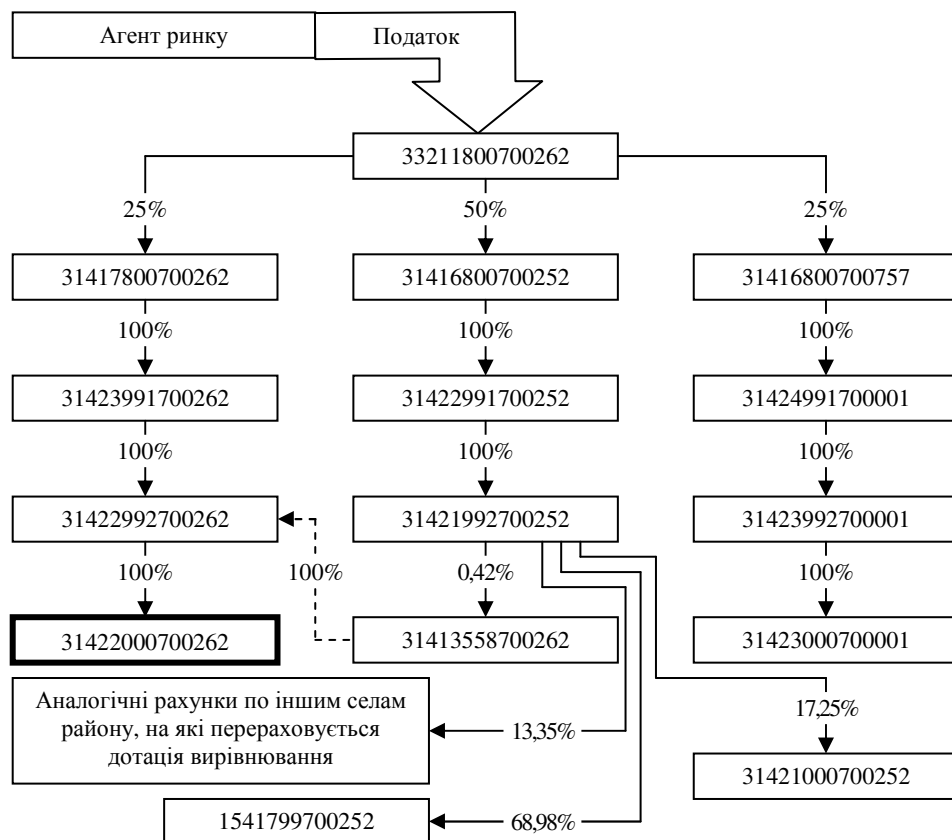
Так, якщо агент ринку сплачував у 2010 р. податок з доходів найманих працівників (один з основних видів надходжень), гроші зараховувались на «розподільчий» (33211800700262) рахунок сільської ради (рис. 2), тобто с. Заболотне Крижопільського району Вінницької області отримувало сталу частку 25% від загальної суми сплаченого податку, а також частину доходу у вигляді дотації вирівнювання, що надавалася з районного бюджету, але у 2015 р. ситуація кардинально змінилася.

Цікаво відзначити, що органами влади під час запровадження податкових змін було передбачено [15], що у разі добровільного об'єднання громад, їх бюджети будуть прирівняні до бюджетів міст обласного значення та/або районів, і лише тоді вони будуть мати право отримувати 60% податку на доходи фізичних осіб. Не зовсім зрозумілим є принцип фінансової сегрегації типових по суті громад у подібний спосіб.

Таким чином, на протигагу зрозумілому і логічному для всіх принципу перегляду самої логіки формування сільських бюджетів та передачі суттєвих, а не примарних функцій влади на місця, головною особливістю фінансової децентралізації в Україні в реальності є те, що саме сільські та/або селищні громади через вплив на обсяги їх фінансових ресурсів примушують «збиватися кучі». Якщо реформа зводиться до економії ресурсів за рахунок скорочення кількості працівників сільських рад, а жителі сіл будуть вимушені замість районного центру їздити за довідками до сусіднього (це у кращому випадку) села – то здійснювати її навряд чи варто.

Суперечливий характер реформи обумовлений відсутністю справедливості в системі розподілу ресурсів, оскільки подібне «усупільнення» не тільки не дає можливості врахувати участь громади в процесах виконання бюджету. Іншими словами, жодних стимулів до формування сприятливого підприємницького середовища в конкретних громадах силами самих громад для створення нових робочих місць та збільшення бюджетів не було раніше і не формується в даний час. У наших попередніх роботах було доведено [10] даний негативний ефект. Більш того, у 2010 р., коли частка зарахування до бюджету с. Заболотне податку на доходи фізичних осіб становила 25%, мотивація влади щодо пошуку додаткових джерел (залучення інвесторів, створення нових підприємств тощо) була невисокою, а зараз вона знизилась ще більше. Невизначеність та нестабільність у державі в поєднанні з обмеженням фінансових ресурсів лише сприяє загостренню відносин між владою вищого рівня (центральна, обласна, районна) з органами місцевого самоврядування на сільських територіях.

Проблема полягає в тому, що державна влада, «заманюючи» громади нібито додатковими, а насправді досить часто їхніми ж ресурсами, намагається провести об'єднання громад, при цьому зробити це у нібито демократичний спосіб.

Примітки: 33211800700262 – розподільчий рахунок, на який сплачується податок з доходів найманих працівників; 31417800700262 – рахунок загального фонду місцевого бюджету с. Заболотне; 31416800700252 – рахунок загального фонду місцевого бюджету Крижопільського району; 31416800700757 – обласний рахунок загального фонду місцевого бюджету; 31423991700262 – рахунок, на якому акумулюються кошти загального фонду місцевого бюджету с. Заболотне; 31422991700252 – рахунок, на якому акумулюються кошти загального фонду місцевого бюджету Крижопільського району; 31424991700001 – обласний «котловий» рахунок загального фонду місцевого бюджету; 31422992700262 – «котловий» рахунок загального фонду місцевого бюджету с. Заболотне; 31421992700252 – «котловий» рахунок загального фонду місцевого бюджету Крижопільського району; 31423992700001 – обласний «котловий» рахунок, на якому акумулюються кошти загального фонду місцевого бюджету; 31422000700262 – основний «котловий» рахунок, на якому акумулюються кошти загального фонду місцевого бюджету с. Заболотне; 31413558700262 – рахунок с. Заболотне, на який здійснюється перерахування дотації вирівнювання; 31423000700001 – обласний основний «котловий» рахунок загального фонду місцевого бюджету; 31421000700252 – основний «котловий» рахунок загального фонду місцевого бюджету Крижопільського району; 1541799700252 – рахунок, на який повертається позичка, що отримував місцевий бюджет Крижопільського району.

Рис. 2. Схема розподілу податку з доходів найманих працівників (на прикладі с. Заболотне Крижопільського району Вінницької області) у 2010 р., авторська розробка

Вирішальне місце у формуванні бюджетних надходжень с. Заболотне, як і в переважній більшості інших сіл Вінниччини та України загалом, відіграють міжбюджетні трансферти. Справедливо відзначити, що у 2015 р. влада дещо збільшила давно очікуване навантаження на аграрний бізнес. Як наслідок, зросли надходження від орендної плати з юридичних осіб та надходження у вигляді єдиного податку з сільськогосподарських товаровиробників (колишній фіксований сільськогосподарський податок). Саме ці види надходжень є суттєвими в порівнянні з іншими, що реально зараховуються до бюджету с. Заболотне, проте їхня загальна частка становить близько 8,3% від надходжень села. Варто наголосити, що ці заходи не здатні кардинально змінити фінансову ситуацію в українських селах. Більш того, ми переконані, що використання в майбутньому єдиного податку з сільськогосподарських товаровиробників погіршуватиме розвиток сільських територій, оскільки цей податок є неадекватним вимогам часу.

Порівняння даних у табл. 1–2 дають підстави стверджувати наступне: 1) у 2015 р. село перестало отримувати дотацію вирівнювання, оскільки цей вид допомоги, починаючи з 2015 р., не діє в Україні (дотація вирівнювання фактично трансформувалася у базову дотацію); 2) при цьому все ж таки функціонування села значною мірою (понад 22% від загальної частки доходів) продовжує залежати від міжбюджетних трансфертів, зокрема, субвенцій. Це свідчить про те, що фінансовий стан громади продовжує залишатися незадовільним. І головне – ні про які додаткові можливості громади розвиватися самостійно мова не йде, адже реформа не передбачає появу нових джерел надходжень, які б залежали від зусиль суто місцевої влади та бізнесу.

Не потрібно також тішити себе ілюзіями стосовно того, що ситуацію на рівні місцевих бюджетів вдасться кардинально покращити за рахунок надходжень від ліцензування продажу підакцизних товарів (алкоголь та тютюн). На практиці місцева влада немає дієвих інструментів впливу на суб'єктів господарської діяльності, оскільки влада проводить політику «загравання» з бізнесом, що проявляється у формі прийняття відповідних регуляцій, наприклад, Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» від 28.12.2014 № 71-VIII були обмежені можливості контролюючих органів щодо перевірки діяльності суб'єктів господарювання [1]. Тому нині на місцевому рівні відсутні ефективні інструменти боротьби з незаконним обігом алкоголю і тютюну. Виходить, що фінансові надходження значною мірою залежать не від засобів законного примушення, а від неформального авторитету місцевої влади. Подібні явища спостерігалися в первинно-общинному ладі, коли порядки регулювалися звичаями [11, 7–8]. Якщо ж говорити конкретно про с. Заболотне, варто відзначити, що сума акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів у 2015 р. становила близько 0,2% від загальної суми бюджетних надходжень.

Вищезазначене дозволяє стверджувати, що переважна більшість заходів фінансової децентралізації, на жаль, є лише формальною, а влада центрального рівня, з одного боку ніби і дає можливості для отримання додаткових ресурсів, а з іншого – їх відбирає.

Висновки. Практика є мірилом адекватності фінансової децентралізації, а ефективність кроків влади перевіряється в процесі реального здійснення реформ. Аналіз свідчить, що у фінансовій децентралізації допущені не технічні, а серйозні системні помилки. Нестійкість бюджетної децентралізації обумовлена, на нашу думку, тим, що влада здійснила банальний перерозподіл фінансовий ресурсів, тоді як мотивація для сільських громад і бізнесу на цих територіях суттєво не зросла. На жаль, більшість аспектів децентралізації на рівні пересічної сільської громади не мають логіки, що може бути узгоджена з фундаментальними суспільними очікуваннями.

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи: Закон України від 28.12.2014 № 71-VIII (зі змінами та доповненнями) // zakon.rada.gov.ua.

Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta deiaklykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo podatkovoi reformy: Zakon Ukrainy vid 28.12.2014 № 71-VIII (zi zminamy ta dopovnenniamy) // zakon.rada.gov.ua.

2. Бьюкенен Дж. Конституция экономической политики // Вопросы экономики.— 1994.— №6.— С. 104—113.

Biukenen Dzh. Konstituciia ekonomicheskoi politiki // Voprosy ekonomiki.— 1994.— №6.— S. 104—113.

3. Голова Верховної Ради України Володимир Гройсман: «Відповідально заявляю, що фінансова децентралізація нині відбулася!» // Віче.— 2015.— №3.— С. 12—14.

Holova Verkhovnoi Rady Ukrainy Volodymyr Hroisman: «Vidpovidalno zaiavliaiu, shcho finansova detsentralizatsiia nyni vidbulasia!» // Viche.— 2015.— №3.— S. 12—14.

4. Дієсперов В.С. Сільські громади та адміністративно-територіальна реформа // Економіка АПК.— 2015.— №1.— С. 56—63.

Diiesperov V.S. Silski hromady ta administratyvno-terytorialna reforma // Ekonomika APK.— 2015.— №1.— S. 56—63.

5. Залізко В.Д. Индексный метод в оцінці благоустрою сільських територій // Економіка АПК.— 2015.— №1.— С. 64—69.

Zalizko V.D. Indeksnyi metod v otsintsi blahoustroiu silskykh terytorii // Ekonomika APK.— 2015.— №1.— S. 64—69.

6. Інфографіка: фінансова децентралізація, 18.02.2015 // Міністерство фінансів України // minfin.gov.ua.

Infografika: finansova detsentralizatsiia, 18.02.2015 // Ministerstvo finansiv Ukrainy // minfin.gov.ua.

7. Іртишцева І.О., Хвесик Ю.М., Стегней М.І. Децентралізація системи управління в забезпеченні сталого розвитку сільських територій // Економіка АПК.— 2015.— №4.— С. 64—70.

Irtysheva I.O., Khvesyk Yu.M., Stehnei M.I. Detsentralizatsiia systemy upravlinnia v zabezpechenni staloho rozvytku silskykh terytorii // Ekonomika APK.— 2015.— №4.— S. 64—70.

8. Крочивко М.Ф., Ксенофонтов М.М., Хміль Н.В. Напрями удосконалення державного управління аграрним сектором в умовах децентралізації влади та дерегуляції господарської діяльності // Економіка АПК.— 2015.— №3.— С. 5—14.

Krochivko M.F., Ksenofontov M.M., Khmil N.V. Napriamy udoskonalennia derzhavnogo upravlinnia ahrarnym sektorom v umovakh detsentralizatsii vlady ta derehuliatcii hospodarskoi diialnosti // Ekonomika APK.— 2015.— №3.— S. 5—14.

9. Мілгром П., Робертс Дж. Экономика, организация и менеджмент: В 2-х т. / Пер. с англ.; Под ред. И.И. Елисеевой, В.Л. Тамбовцева. — СПб.: Экономическая школа, 2001. — Т. 1. — 468 с.

Milgrom P., Roberts Dzh. Ekonomika, organizatsiia i menedzhment: V 2-kh t. / Per. s angl.; Pod red. I.I. Eliseevoi, V.L. Tambovtseva. — SPb.: Ekonomicheskaiia shkola, 2001. — T. 1. — 468 s.

10. Мороз О.О., Семцов В.М. Контракты в аграрній економіці: реальність і перспективи : Монографія. — Вінниця: ВНТУ, 2011. — 188 с.

Moroz O.O., Semtsov V.M. Kontrakty v ahrarnii ekonomitsi: realnist i perspektyvy : Monohrafiia. — Vinnytsia: VNTU, 2011. — 188 s.

11. Основы теории государства и права. Советское государственное и административное право: Учеб. пособие для студентов ист. фак. пед. ин-тов / Ред. А.В. Мишкевич, Н.Я. Соколов, И.В. Гранкин и др. – М.: Просвещение, 1984. – 224 с.
- Osnovy teorii gosudarstva i prava. Sovetskoe gosudarstvennoe i administrativnoe pravo: Ucheb. posobie dlia studentov ist. fak. ped. in-tov / Red. A.V. Mitckevich, N.Ia. Sokolov, I.V. Grankin i dr. – М.: Prosveshchenie, 1984. – 224 s.
12. Саблук Г.І. Оцінка стану демографічної ситуації на сільських територіях // Економіка АПК.– 2015.– №3. – С. 75–78.
- Sabluk H.I. Otsinka stanu demografichnoi situatsii na silskykh terytoriiakh // Ekonomika APK.– 2015.– №3. – S. 75–78.
13. Сумська Т. Децентралізація бюджетної системи як організаційна основа системи місцевого самоврядування // Журнал європейської економіки.– 2015.– Т. 14, №1. – С. 59–71.
- Sumska T. Detsentralizatsiia biudzhethnoi systemy yak orhanizatsiina osnova systemy mistsevoho samovriaduvannia // Zhurnal yevropeiskoi ekonomiki.– 2015.– Т. 14, №1. – S. 59–71.
14. Тулуш Л.Д. Дохідна база сільських бюджетів в умовах фіскальної децентралізації в Україні // Економіка АПК.– 2015.– №3. – С. 39–50.
- Tulush L.D. Dokhidna baza silskykh biudzhativ v umovakh fiskalnoi detsentralizatsii v Ukraini // Ekonomika APK.– 2015.– №3. – S. 39–50.
15. Фінансова децентралізація має вирішити проблему постійного браку коштів на рівні місцевих бюджетів, 03.02.2015 // Міністерство регіонального розвитку // kmu.gov.ua.
- Finansova detsentralizatsiia maie vyrishyty problemu postiinoho braku koshtiv na rivni mistsevykh biudzhativ, 03.02.2015 // Ministerstvo rehionalnoho rozvytku // kmu.gov.ua.
16. Фінансова децентралізація сприяє наповненню місцевих бюджетів, 23.07.2015 // Сумська ОДА // sm.gov.ua.
- Finansova detsentralizatsiia spryiaie napovnenniu mistsevykh biudzhativ, 23.07.2015 // Sumska ODA // sm.gov.ua.
17. Хиллман А. Государство и экономическая политика: возможности и ограничения управления: Учеб. пособие / Науч. ред. пер. В.В. Бусыгин, М.И. Левин. – М.: ГУ ВШЭ, 2009. – 879 с.
- Khillman A. Gosudarstvo i ekonomicheskaia politika: vozmozhnosti i ogranicheniia upravleniia: Ucheb. posobie / Nauch. red. per. V.V. Busygin, M.I. Levin. – М.: GU VShE, 2009. – 879 s.
18. Downs, A. (1997). An Economic Theory of Democracy. Addison Wesley. 310 p.
19. Laffont, J.-J., Tirole, J. (1993). A Theory of Incentives in Procurement and Regulation. Cambridge MA: MIT Press. 731 p.
20. Olson, M. (1971). The Logic of Collective Action. Public Goods and the Theory of Groups. Cambridge : Harvard University Press. 186 p.

Стаття надійшла до редакції 2.03.2016.